

POSTANOWIENIE

Dnia 10 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

po rozpoznaniu w dniu 10 maja 2024 r. na posiedzeniu bez udziału stron

w sprawie M. R. oskarżonej o czyn z art. 284 § 2 k.k.

wniosku obrońcy oskarżonej o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 6 czerwca 2023 r., sygn. akt II AKz 617/23, uchylającym postanowienie Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 10 maja 2023 r., sygn. akt II K 8/23 - i przekazującym sprawę do merytorycznego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Częstochowie, na podstawie art. 545 § 1 k.p.k. w zw. z art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

I. wniosek pozostawić bez rozpoznania;

II. obciążyć oskarżoną M. R. kosztami sądowymi postępowania wznowieniowego.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Częstochowie postanowieniem z dnia 10 maja 2023 r., sygn. akt II K 8/23, na mocy art. 344a k.p.k. przekazał sprawę oskarżonej M. R. prokuratorowi w celu uzupełnienia postępowania przygotowawczego poprzez nadanie mu prawidłowej formy w postaci śledztwa i zapewnienia oskarżonej należytego prawa do obrony (k. 124). Postanowienie to zaskarżył prokurator zarzucając rozstrzygnięciu obrazę przepisów postępowania karnego, a to art. 344a § 1 k.p.k. mającą wpływ na jego treść, polegającą na niesłusznym uznaniu, że

możliwe jest przeprowadzenie niniejszego postępowania przygotowawczego w formie dochodzenia, podczas gdy z uwagi na wartość przywłaszczzonego mienia, prawidłową formą było śledztwo, co pozbawiło oskarżoną należytego prawa do obrony i stanowiło istotny brak postępowania przygotowawczego, podczas gdy wskazane w zaskarżonym postanowieniu uchybienia nie stanowią braków, które mogłyby wpłynąć na realizację prawa oskarżonej do obrony, bądź uniemożliwić lub utrudnić rozpoznanie sprawy przez sąd. Tak formułując zarzut prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Częstochowie do merytorycznego rozpoznania (k. 132).

Sąd Apelacyjny w Katowicach postanowieniem z dnia 6 czerwca 2023 r., sygn. akt II AKz 617/23, uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do merytorycznego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Częstochowie (k. 140).

Do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy oskarżonej o wznowienie „postępowania sądowego zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 6 czerwca 2023 r., sygn. akt II AKz 67/23”. Obrońca na podstawie art. 540b k.p.k. wniósł o wznowienie postępowania sądowego prowadzonego w sprawie przeciwko M. R. z tytułu wniesionego przez prokuratora zażalenia na postanowienie Sądu Okręgowego w Częstochowie, zakończonego prawomocnym postanowieniem z dnia 6 czerwca 2023 r.; uchylenie postanowienia Sądu Apelacyjnego w Katowicach, II Wydziału Karnego z dnia 6 czerwca 2023 r.; przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach, przy udziale obrońcy oskarżonej; przyznanie na rzecz oskarżonej zwrotu kosztów postępowania wznowieniowego.

W odpowiedzi na wniosek obrońcy Prokuratura Krajowa Departament Postępowania Sądowego wniosła o pozostawienie wniosku bez rozpoznania – z uwagi na jego ustawową niedopuszczalność.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

W niniejszej sprawie konieczne było pozostawienie wniosku bez rozpoznania – z uwagi na ustawową niedopuszczalność wniosku o wznowienie postępowania złożonego na podstawie art. 540b § 1 k.p.k.

Analiza akt wskazuje, że w dniu 6 czerwca 2023 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach rozpoznając zażalenie wniesione przez prokuratora na postanowienie

Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 10 maja 2023 r., sygn. akt II K 8/23, w przedmiocie zwrotu sprawy prokuratorowi celem uzupełnienia postępowania przygotowawczego poprzez nadanie mu prawidłowej formy w postaci śledztwa, na podstawie art. 437 § 1 i 2 k.p.k. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do merytorycznego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Częstochowie.

Obrońca zarzucił we wniosku, że oskarżonej ani jej pełnomocnikowi nie zostało doręczone zawiadomienie o terminie przeprowadzenia tego posiedzenia, co daje podstawę do złożenia wniosku o wznowienie postępowania zakończonego wskazanym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Katowicach.

Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 540b § 1 k.p.k. postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem można wznowić na wniosek oskarżonego, złożony w terminie zawitym miesiąca od dnia, w którym dowiedział się o zapadłym wobec niego orzeczeniu, jeżeli sprawę rozpoznano pod nieobecność oskarżonego, któremu nie doręczono zawiadomienia o terminie posiedzenia lub rozprawy albo doręczono je w inny sposób niż osobiście, gdy wykaże on, że nie wiedział o terminie oraz o możliwości wydania orzeczenia pod jego nieobecność. Tego uregulowania jednak nie można rozpatrywać w oderwaniu od przepisu art. 540 § 1 k.p.k. *in principio* stanowiącego, że w sytuacjach wskazanych w podpunktach 1 i 2 wznawia się postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem (podkreślenie SN).

W utrwalonym orzecznictwie sądowym przyjmuje się, że orzeczeniem kończącym prawomocnie postępowanie sądowe jest orzeczenie, które rozstrzyga co do odpowiedzialności karnej osoby oskarżonej. Trafnie prokurator Prokuratury Krajowej w odpowiedzi na wniosek o wznowienie niniejszego postępowania powołuje się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2008 r., w sprawie IV KZ 59/08 (OSNwSK 2008, Nr 1, poz. 1715), w którym Sąd ten stwierdził, że prawomocne rozstrzygnięcie orzeczeniem sądu określonej kwestii w toku postępowania karnego, nie może prowadzić do zaakceptowania stwierdzenia, iż do tego właśnie postępowania, niezależnie od jego charakteru i przedmiotu, może być zastosowany tryb wznowienia postępowania. Z treści przepisów art. 540 k.p.k. oraz art. 540a k.p.k. (także art. 540b k.p.k.) wynika w sposób bezsporny, że postępowanie sądowe, prawomocnie zakończone, musi rozstrzygać o

odpowiedzialności karnej oskarżonego, a nie o jakiegokolwiek kwestii incydentalnej, chociażby istotnej dla oskarżonego, rozstrzyganej w toku postępowania karnego. Stanowisko to jest ugruntowane w judykaturze Sądu Najwyższego (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 6 kwietnia 2023 r., I KO 20/23, LEX nr 3578392; z dnia 21 maja 2020 r., III KO 11/20, LEX nr 3213529; z dnia 29 stycznia 2008 r., IV KO 118/07, LEX nr 346765; z dnia 12 czerwca 2003 r., IV KZ 16/03, OSNwSK 2003, poz. 1290*).

W niniejszej sprawie brak podstaw do uznania, że możliwe jest złożenie wniosku o wznowienie postępowania w trybie art. 540b § 1 k.p.k.

Po pierwsze, postanowienie uchylające w trybie zażaleniowym zaskarżone postanowienie i przekazujące sprawę do merytorycznego rozpoznania Sądowi, nie jest „prawomocnym orzeczeniem” w ujęciu art. 540b § 1 k.p.k. (rozumianym identycznie, jak na gruncie art. 540 § 1 k.p.k. *in principio*). Innymi słowy, za takie orzeczenie nie może być uznane postanowienie Sądu wydane na podstawie art. 344a k.p.k., a tym bardziej postanowienie Sądu odwoławczego uchylające na podstawie art. 437 § 1 i 2 k.p.k. to orzeczenie, gdyż jego przedmiotem nie jest kwestia odpowiedzialności karnej oskarżonej. Wznowienie postępowań sądowych w oparciu o przepis § 1 art. 540b k.p.k. jest zawsze fakultatywne. Oznacza to, iż każdorazowo Sąd rozpoznający oparty na tej podstawie wniosek o wznowienie postępowania ma obowiązek rozważyć - w świetle obowiązujących i mających zastosowanie *in concreto* regulacji, przede wszystkim tych, co do których w danej konfiguracji procesowej jest to wręcz obligatoryjne - także celowość i racjonalność decyzji o wznowieniu postępowania (*zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 grudnia 2018 r., IV KO 105/18, LEX nr 2591561; z dnia 14 listopada 2014 r., III KZ 87/14, OSNKW 2015, z. 4, poz. 32*). Po drugie, art. 540b § 1 k.p.k. znajdzie zastosowanie jedynie do wydania orzeczeń kończących postępowanie na rozprawie, oraz na posiedzeniu (zarówno zapadłych w formie wyroku, jak i postanowienia kończącego postępowanie wydanego na posiedzeniu w trybie art. 339 § 1 i § 3 pkt 1 i 2 w zw. z § 5 k.p.k. oraz na podstawie art. 354 pkt 2 k.p.k.), gdy ustawa przewiduje udział w nim oskarżonego, a nie został on powiadomiony o terminie posiedzenia albo doręczono mu zawiadomienie w inny sposób niż wskazany w komentowanym przepisie, a ponadto oskarżony nie miał obrońcy lub

obrońca nie uczestniczył w posiedzeniu. Nie znajduje natomiast zastosowania do rozpoznania zażalenia na posiedzeniu odwoławczym, dla którego nie przewidziano obowiązkowego stawiennictwa stron. Uprawnienie strony do udziału w posiedzeniu nie jest tożsame z jej obowiązkiem udziału w postępowaniu sądowym. Naruszenie prawa do obrony w związku z wadliwym niezawiadomieniem o terminie posiedzenia nie zalicza się do przesłanek, uznanych przez ustawodawcę za inicjujące wznowienie postępowania (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 września 2021 r., IV KO 30/21, LEX nr 3404121; z dnia 30 stycznia 2020 r., II KO 4/20, LEX nr 3218353*).

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu. Na podstawie art. 639 k.p.k. rozstrzygnięto o kosztach sądowych postępowania wznowieniowego.

[J.J.]

[ms]